

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 173

van **ROOSMARIJN BECKERS**

datum: 1 december 2022

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Middagtoezicht op school - Decretale verantwoordelijkheid en kostprijs

Middagtoezicht op school is (net zoals voor- of naschoolse opvang) geen decretale opdracht van het onderwijs. Middagtoezicht houden is dus geen reguliere opdracht voor het onderwijzend personeel, zoals ook duidelijk staat in onder andere artikel 4 van het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de opdracht van het personeel in het basisonderwijs. Op vrijwillige basis kunnen leerkrachten dit wel op zich nemen. Het schoolbestuur kan hiervoor echter ook mensen aanwerven en betalen of werken met externe vrijwilligers.

Scholen krijgen daardoor stricto sensu geen budget voor het inrichten van middagtoezicht. Scholen moeten, als ze 's middags maaltijden organiseren of als leerlingen er hun van thuis meegebrachte lunch nuttigen, dan ook meestal gebruikmaken van hun budget van vrij aan te wenden werkingsmiddelen. Scholen zijn stricto sensu vrij om te kiezen of ze 's middags toezicht organiseren, hoeveel ze daar van hun werkingsbudget aan spenderen om de reële kostprijs te milderen voor de ouders en welk aandeel ze doorrekenen aan de ouders.

Wat het basisonderwijs betreft, stelt artikel 27ter van het Decreet Basisonderwijs dat, aangezien schoolmaaltijden en middagtoezicht niet vallen onder

- enerzijds de bepalingen rond het kosteloos zijn van de inschrijving en het onderricht in strikte zin (zoals bepaald in artikel 27 van het genoemde decreet) en
- anderzijds de bepalingen rond de regulering van bijdragen die scholen kunnen vragen voor schoolactiviteiten die niet rechtstreeks gelinkt zijn aan het behalen van de eindtermen (zoals bepaald in artikel 27bis van het genoemde decreet),

deze diensten niet onderworpen zijn aan de maximumfactuur aangezien deze afzonderlijke dienstverlening niet verplicht gesteld kan worden. Deze kosten worden kenbaar gemaakt in de bijdrageregeling. Dergelijke bijdragen moeten echter wel in een correcte verhouding staan tot de werkelijke kostprijs van de verleende diensten. De onderwijsregelgeving bepaalt dat de omvang van de bijdrage ter sprake komt via overleg in de schoolraad en dat er afwijkingen zijn voor minder gegoede ouders. De vergelijking tussen te maken kosten en gevraagde bijdragen dient in eerste instantie te gebeuren in de participatieorganen. Het schoolbestuur dient daarna bij de inschrijving alle ouders via het schoolreglement duidelijk en precies op de hoogte te brengen van de verschillende soorten bijdragen, zoals ook duidelijk staat in artikel 37 van het genoemde decreet.

Wat het secundair onderwijs betreft, is de zaak rond deze kosten decretaal gezien nog eenvoudiger, daar is enkel de inschrijving en het onderricht in strikte zin kosteloos. Artikel 35 van de Codex Secundair Onderwijs stelt betreffende alle kosten die daarbuiten vallen dat na overleg binnen de schoolraad de schoolbesturen de lijst van bijdragen

bepalen die aan de betrokken personen kunnen worden gevraagd, evenals de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend. De verplichte mededeling hiervan d.m.v. het schoolreglement wordt geregeld door artikel 112 van de codex.

Al sinds verschillende decennia is er een maatschappelijke evolutie. Gezien het groeiende aantal tweeverdieners in kerngezinnen, maar ook het hoog aandeel alleenstaande ouders, is het aandeel kinderen dat op school eet en dus 's middags niet naar huis gaat, sterk toegenomen. Toch is hierover in de regelgeving weinig opgenomen.

Door de hoge energieprijzen en ook de algemene inflatie die heel wat school- en lesmateriaal duurder maakt, blijft er voor veel scholen in hun werkingsmiddelenbudget niet veel meer over om die extra-decretale opdrachten die een school vrijwillig vervult nog aan te bieden aan een goedkope prijs. Sommige zaken worden zelfs volledig geschrapt, veel scholen hebben de afgelopen jaren dan ook al hun middagmalen geschrapt (zie ook de legebrooddozendiscussie).

Dat betekent in veel gevallen ook dat de prijzen voor het middagtoezicht in veel scholen dit schooljaar sterk gestegen zijn. Bedragen van 3 euro per dag per kind voor enkel het toezicht (dus zonder maaltijd) zijn tegenwoordig geen uitzondering meer. Dat komt op een maand toch al snel op 50 euro per kind, wat in het geval van een groot gezin met bijvoorbeeld vier schoolgaande kinderen neerkomt op 200 euro per maand voor een dienst waar men op materieel vlak niets voor in de plaats krijgt en wat in de ogen van het merendeel van de ouders een inherent aan het onderwijs verbonden en dus vanzelfsprekende opdracht zou moeten zijn en dus ook gratis. Veel gezinnen moeten tegenwoordig door de stijgende kosten vaak al schrapen om de eindjes aan elkaar te knopen, dus velen kunnen dergelijke hoge bijdragen voor gewoonweg toezicht over de middag amper ophoesten.

Zolang er geen verdere decretale precisering dan wel wijziging komt, blijft men hier met een juridisch en feitelijk wak zitten, want het is vrij onlogisch dat kinderen tussen twee daghelften plots niet meer de verantwoordelijkheid zijn van de scholen en dat er, om gewoon op dat moment op school te verblijven, kosten worden aangerekend.

Deze kwestie werd in mei 2022 ook aangehaald en besproken naar aanleiding van een reeks vragen om uitleg over opvang op school.[\[1\]](#) Minister Weyts gaf toe dat dat wak inzake middagtoezicht best eigenaardig is en dat daar een oplossing voor moet worden gevonden, maar voorlopig heb ik niks nieuws meer vernomen over deze werf. Ook staat hierover niks vermeld in de beleids- en begrotingstoelichting (BBT) Onderwijs 2023.

1. In hoeverre werden meldingen en klachten over deze problematiek door scholen, ouders of derden recentelijk aanhangig gemaakt bij de minister, hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks via de scholenkoepels en -netten, via armoedebelangenverenigingen zoals Netwerk tegen Armoede, vzw Krijt, enzovoort of via Vlaamse overheidsdiensten zoals de Commissie Zorgvuldig Bestuur, de Vlaamse Ombudsdienst enzovoort?
2. Heeft de minister Vlaanderenbreed zicht op de hoedanigheid van de stijging van de aan de ouders aangerekende prijzen voor middagtoezicht? Zo niet, zal hij ter zake een bevraging organiseren?
3. Wat de voor- en naschoolse opvang betreft, is door het Decreet houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten van 3 mei 2019 en de recente aanpassing ervan in het Decreet tot wijziging van het decreet van 3 mei 2019 houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten, wat betreft de betalingsregeling en de overgangsbepalingen van 6 mei 2022 op beleidsniveau de keuze gemaakt dat de scholen daar zelf niet meer voor moeten

instaan en dat best uitbesteden en transfereren. Hierbij zal inzake buitenschoolse opvang en activiteiten de regierol en bekostiging vanaf 1 januari 2026 bij de lokale besturen komen te liggen. Daar zit men nu in een overgangperiode. De middagpauzes worden echter niet door deze decreten aangepakt, dus die blijven voorsnog in dat juridische en feitelijke wak zitten. Nochtans hadden verschillende adviesorganen zoals de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) in de schoot van deze decreten en de voorafgaande conceptnota de regering opgeroepen om ook hier in een decretale regeling te voorzien.

- a) Wat is momenteel de stand van zaken inzake de decretaal-juridische status van het middagtoezicht en een verdere precisering en/of wijziging van de huidige status daarvan?
 - i. Is hierover nog overleg geweest tussen de desbetreffende ministers van Onderwijs, Welzijn en Binnenlands Bestuur? Zo ja, wat zijn hiervan de conclusies?
 - ii. Is hierover nog overleg geweest met het onderwijsveld, lokale besturen, welzijnsinstanties en/of andere betrokken organisaties? Zo ja, wat zijn hiervan de conclusies?
 - b) In hoeverre is een decretale inschrijving van de verantwoordelijkheid, organisatie en financiering van die middagtoezichten richting de lokale besturen een realistische optie? Ligt deze optie thans op tafel? Zo niet, waarom niet? Wat zijn hiertoe de concrete hinderpalen? Zijn deze eerder van organisatorische dan wel van financiële aard?
4. Minister Weyts stelde dat nu al redelijk wat lokale besturen voor alle leerlingen van alle scholen op hun grondgebied zowel het ochtend- en avondtoezicht als het middagtoezicht organiseren en bekostigen. Ochtend- en avondtoezicht en middagtoezicht worden beschouwd als een sociaal voordeel. Het Decreet betreffende het flankerend onderwijsbeleid bepaalt dat, indien lokale besturen het sociale voordeel middagtoezicht of het sociale voordeel ochtend- en avondtoezicht verlenen aan scholen van het eigen schoolbestuur, ze verplicht zijn hetzelfde te doen voor de andere scholen, gelegen op hun grondgebied, die daarom verzoeken. Men mag daarin niet discriminatoir optreden.
- a) Kan de minister een lijst geven van de gemeenten waar momenteel de lokale besturen effectief de organisatie en financiering van het middagtoezicht van alle leerlingen in alle scholen op hun grondgebied op zich nemen?
 - b) Kan de minister hierbij ook aangeven in hoeverre deze gemeenten voor dit middagtoezicht rechtstreeks (een deel van) de kostprijs doorrekenen aan de ouders? Welke gemeenten rekenen dus een kostprijs en hoe hoog is die in dat geval?
5. Zolang deze middagtoezichten nog juridisch in dat wak zitten, draaien in veel gevallen de scholen nog altijd op voor de organisatie en de financiering, terwijl ze zoals gezegd financieel in slecht weer zitten door de hoge energieprijzen en de sterke inflatie. Ter compensatie heeft minister Weyts bij de begroting 2023 in een energiekostencompensatiefinanciering voorzien voor het basisonderwijs, het secundair onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, de internaten en de centra voor leerlingenbegeleiding, dit ter waarde van 67 miljoen euro in 2022 en 55 miljoen euro in 2023.[\[2\]](#)

Overweegt de minister om, zolang er geen definitieve regeling voor de middagtoezichten in zicht is, voor de scholen ook in een (tijdelijke)

compensatiefinanciering te voorzien, specifiek voor deze opdracht, opdat zo de aan de ouders doorgerekende kostprijs kan worden gemilderd? Zo niet, waarom niet?

6. Ondanks de decretale bepaling dat onderwijspersoneel niet moet opdraaien voor middagtoezicht, is het in veel scholen (vooral basisscholen) zo dat leraren dit vrijwillig doen. Maar daarbij moet worden opgemerkt dat de term 'vrijwillig' in bepaalde scholen hier eigenlijk een eufemisme is en dus eigenlijk niet strookt met de werkelijkheid; Bepaalde schooldirecteuren stellen deze taak aan (nieuwe) personeelsleden voor als een (formele dan wel informele) taak van hen en maken duidelijk dat weigeren geen optie is. Hierdoor houden leraren in dergelijke scholen weinig tijd over om hun middagrust op te nemen en/of over de middag nog wat voorbereidingen te treffen voor hun lessen. Zulke zaken zijn natuurlijk allerminst bevorderlijk in het kader van het (mentaal) welzijn van leraren en het lerarentekort.
 - a) Hoe evalueert de minister deze kwestie?
 - b) Wat zal de minister doen om dergelijke situaties tegen te gaan? Acht de minister extra communicatie nodig naar het onderwijzend personeel over de taken die ze wel en niet decretaal moeten uitvoeren in het kader van hun opdracht?
4. Welke eventuele andere maatregelen zal de minister nemen om te voorkomen dat scholen meerkosten doorrekenen via het mechanisme van extra kosten voor toezichten en om dus te voorkomen dat de schoolrekening voor ouders hierdoor sterk oploopt?

[1] Vragen om uitleg over de organisatie van de opvang in het onderwijs en het tekort aan helpende handen van Roosmarijn Beckers (2753 (2021-2022)) en van Steve Vandenberghe (2754 (2021-2022)) in de commissievergadering van 5 mei 2022, verslag: <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1628968/verslag/1634225>.

[2] Artikel 94 van het Programmadecreet bij de Begroting 2023.

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Hilde Crevits (199), Bart Somers (81), Ben Weyts (173)

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 173 van 1 december 2022

van **ROOSMARIJN BECKERS**

1. De administratie beschikt niet over een overzicht van eventuele meldingen van en klachten over deze problematiek door scholen of ouders. Het is plausibel dat ouders hierover rechtstreeks in dialoog gaan met de school of het schoolbestuur, al dan niet via een lokaal participatieorgaan zoals de ouder- of schoolraad.
2. Middagtoezicht is geen bevoegdheid van onderwijs. Het is bijgevolg ook niet aan onderwijs om een initiatief te nemen om een bevraging te organiseren. Wel moeten scholen de vergoeding van het middagtoezicht opnemen in de bijdrageregeling. De bijdrageregeling is onderdeel van het schoolreglement en het schoolreglement kan tijdens het schooljaar niet worden aangepast, tenzij een decreet een wijziging van het schoolreglement verplicht. Een school kan wel het initiatief nemen om de bijdrageregeling met het oog op het daaropvolgende schooljaar aan te passen, mits inachtneming van de participatieregels op school.
3. Zoals aangegeven, beschouwt het Decreet buitenschoolse opvang en activiteiten (BOA) het middagtoezicht expliciet niet als buitenschoolse opvang. Dat neemt niet weg dat het middagtoezicht wel degelijk buiten de opdracht van het onderwijs valt; scholen zijn niet verplicht om dit in te vullen.

De decretale inschrijving van de verantwoordelijkheid, organisatie en financiering van middagtoezichten richting de lokale besturen is geen optie die de Vlaamse Regering verkent. Het middagtoezicht heeft namelijk plaats tijdens de schooluren en op elke school afzonderlijk. Dit maakt het praktisch moeilijk te organiseren en coördineren door een lokaal bestuur. Hierin verschilt het van het aanbod aan opvang voor en na de schooluren, waar een gecoördineerde aanpak over verschillende scholen heen wenselijk kan zijn. Voor voor- en naschoolse opvang zullen lokale besturen in de toekomst een regierol moeten opnemen. Dit kan leiden tot samenwerkingsverbanden en afspraken op lokaal niveau.

4. Er is geen lijst voor handen met lokale besturen die het sociaal voordeel middagtoezicht toekennen. Lokale besturen nemen de uitgaven die ze doen aan sociale voordelen wel op in hun jaarrekening. Echter zijn dit de uitgaven voor alle sociale voordelen samen en dus ook bijvoorbeeld het sociaal voordeel van het ochtend- en avondtoezicht. Het is dus niet mogelijk om het sociaal voordeel voor enkel het middagtoezicht eruit te distilleren. Evenmin is er dus informatie over de hoogte van de kostprijs
5. De middelen die scholen ontvangen, dienen in eerste instantie om kwaliteitsvol onderwijs te voorzien. Het is niet de bedoeling dat onderwijsmiddelen worden ingezet voor de organisatie van opvang.
6. Decretaal is nergens vastgelegd dat statutaire personeelsleden niet mogen ingezet worden tijdens de middagpauze, maar voor het basisonderwijs is bij besluit effectief ingeschreven dat personeelsleden niet verplicht kunnen belast worden met het middagtoezicht (art. 4. van het BVR van 17 juni '97 betreffende de opdracht van het

personeel in het basisonderwijs). U verwijst naar situaties waarin druk gelegd wordt op leraren. Daarvoor hebben we als overheid een syndicaal statuut uitgewerkt voor de verschillende onderwijsnetten waarbij de lokale personeelsafgevaardigden lokaal mee toezien op de naleving van de regelgeving binnen hun school en de mogelijkheid hebben om dit ter sprake te brengen binnen hun lokaal onderhandelingscomité.

7. Scholen kunnen een bijdrage vragen aan ouders voor extra diensten waar ouders vrijwillig gebruik van maken. De huidige regelgeving bepaalt nu al dat een school niet zo maar eender welke bijdrage kan vragen en bijvoorbeeld de meerkost van andere activiteiten doorrekent via het mechanisme van de bijdrageregeling. De doorgerekende kosten moeten in verhouding zijn tot de geleverde prestaties. Daarnaast dient de bijdrageregeling besproken te worden in de schoolraad, en bij het begin van het schooljaar meegedeeld te worden aan de ouders. Doordat de bijdrageregeling onderdeel is van het schoolreglement, is die transparant en geldig voor het hele schooljaar. Scholen zijn verplicht om ouders en leerlingen de mogelijkheid aan te bieden om schoolfacturen gespreid te betalen zodat niet alles in één keer moet betaald worden. Indien ouders de bijdrageregeling betwisten, kunnen ze zich richten tot de Commissie Zorgvuldig Bestuur. Ouders kunnen zowel een informatieve vraag stellen aan de Commissie, als een klacht indienen.